T085 TKL 3 (26) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 57-Tìm Đèn

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM NAÊM MÖÔI BAÛY: TIM ÑEØN

KINH: Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån aáy thaønh töïu coâng ñöùc lôùn, thaønh töïu voâ löôïng coâng ñöùc, voâ bieân coâng ñöùc. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån thaønh töïu coâng ñöùc lôùn thaønh töïu voâ löôïng voâ bieân coâng ñöùc. Vì sao? Vò Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån aáy ñöôïc voâ löôïng, voâ bieân trí tueä khoâng chung cuøng vôùi heát thaûy Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Vò Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån an truù trong trí tueä aáy neân sanh boán trí voâ ngaïi, ñöôïc boán trí voâ ngaïi aáy neân heát thaûy theá gian ngöôøi trôøi khoâng theå bieát cuøng taän. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Phaät luoân duøng nhieàu kieáp nhö caùt soâng Haèng, taùn thaùn caùc haønh, loaïi, töôùng maïo cuûa Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån. Baïch ñöùc Theá Toân! Coù choã thaâm aùo gì Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån an truù trong aáy maø khi tu saùu Ba-la-maät laïi ñaày ñuû boán nieäm xöù, cho ñeán ñaày ñuû trí Nhaát thieát chuûng? Phaät khen Tu-boà-ñeà raèng: Laønh thay, laønh thay! Tu-boà-ñeà! OÂng vì haøng Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån hoûi choã thaâm aùo aáy. Naøy Tu-boà-ñeà! Choã thaâm aùo nghóa noù laø khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, khoâng khôûi, khoâng sanh, khoâng nhieãm, xa lìa, tòch dieät, nhö, phaùp taùnh, thaät teá, Nieát-baøn. Nhöõng phaùp nhö vaäy laø nghóa thaâm aùo. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Chæ coù “khoâng” cho ñeán Nieát-baøn laø thaâm aùo, saéc cuõng laø thaâm aùo; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng thaâm aùo; maét cho ñeán yù cuõng thaâm aùo, chaúng phaûi heát thaûy phaùp thaâm aùo ö? Phaät daïy: Heát thaûy phaùp cuõng laø thaâm aùo, saéc cuõng laø thaâm aùo, thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng thaâm aùo; maét cho ñeán yù cuõng thaâm aùo; saéc cho ñeán phaùp, nhaõn giôùi cho ñeán yù thöùc giôùi, thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, boán nieäm xöù cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng thaâm aùo. Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø saéc thaâm aùo cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng thaâm aùo? Phaät daïy: Vì nhö cuûa saéc thaâm aùo neân saéc thaâm aùo; vì nhö cuûa thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán nhö cuûa Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thaâm aùo neân Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thaâm aùo. Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø nhö cuûa saéc thaâm aùo cho ñeán nhö cuûa Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thaâm aùo. Naøy Tu-boà-ñeà! Nhö cuûa saéc chaúng phaûi laø saéc, chaúng phaûi lìa saéc, cho ñeán nhö cuûa thöùc chaúng phaûi laø thöùc, chaúng phaûi laø lìa thöùc; cho ñeán nhö cuûa Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc “nhö” chaúng phaûi laø Voâ

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 2 thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chaúng phaûi lìa Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät

raèng: Hy höõu thay! Baïch ñöùc Theá Toân! Do löïc phöông tieän vi dieäu neân laøm cho Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån, lìa saéc an truù Nieát-baøn, lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc an truù Nieát-baøn, lìa heát thaûy phaùp, hoaëc theá gian hoaëc xuaát theá gian, hoaëc coù phieàn naõo, hoaëc khoâng phieàn naõo, hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu maø an truù Nieát-baøn. Phaät daïy: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Tu-boà-ñeà, Phaät do löïc phöông tieän vi dieäu, neân laøm cho Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån, lìa saéc an truù Nieát-baøn, cho ñeán lìa höõu laäu, voâ laäu phaùp maø an truù Nieát-baøn. Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt quaùn saùt, so löôøng, tö duy phaùp thaäm thaâm töông öùng vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy maø nghó raèng: “Ta neân tu nhö vaäy, nhö trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät daïy, ta neân taäp nhö vaäy nhö trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi”. Thì naày Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt laøm ñöôïc nhö kinh noùi, hoïc ñöôïc nhö kinh noùi, nhö trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø quaùn saùt, tinh taán ñaày ñuû, thì khi moät nieäm sanh ra seõ ñöôïc voâ löôïng, voâ bieân, voâ soá phöôùc ñöùc, Boà- taùt aáy vöôït qua voâ löôïng kieáp ñöôïc gaàn Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; huoáng gì thöôøng tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät öùng hôïp vôùi taâm nieäm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Thí nhö ngöôøi nhieàu daâm duïc, öôùc heïn vôùi ngöôøi nöõ ñoan chaùnh, thanh khieát, ngöôøi nöõ aáy bò trôû ngaïi khoâng ñeán ñuùng kyø heïn. YÙ Tu-boà-ñeà nghó sao? Taâm nieäm ngöôøi aáy baáy giôø ñeå vaøo choã naøo? - Baïch ñöùc Theá Toân! Taâm nieäm ngöôøi aáy ñeå choã ngöôøi nöõ kia, thöôøng nghó töôûng ñeán töông lai seõ cuøng ngoài naèm hoan laïc vôùi ngöôøi nöõ. Naøy Tu-boà-ñeà! Ngöôøi aáy trong moät ngaøy moät ñeâm coù bao nhieâu nieäm sanh khôûi? Tu-boà-ñeà thöa: Ngöôøi aáy trong moät ngaøy moät ñeâm coù raát nhieàu nieäm sanh khôûi. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Boà-taùt nieäm Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñuùng nhö trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi, tu ñaïo aáy trong khoaûng moât nieäm vöôït quaù kieáp soá, cuõng nhö soá taâm nieäm trong moät ngaøy moät ñeâm cuûa ngöôøi kia. Boà- taùt aáy tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät xa lìa caùc toäi, laø xa lìa caùc toäi ñoái vôùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt aáy tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, trong moät ngaøy ñöôïc coâng ñöùc thieän caên, giaû söû caùc coâng ñöùc khaùc chöùa ñaày caû ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi nhieàu nhö caùt soâng Haèng vaãn cuõng khoâng giaûm, ñoái vôùi caùc coâng ñöùc taøn dö traêm phaàn khoâng kòp moät, ngaøn phaàn ngaøn öùc vaïn phaàn cho ñeán toaùn soá, thí duï cuõng khoâng theå kòp. LUAÄN: Tu-boà-ñeà khi nghe noùi töôùng chaúng thoaùi chuyeån, vaø coâng ñöùc chaúng thoaùi chuyeån taâm raát vui möøng taùn thaùn coâng ñöùc chaúng thoaùi chuyeån, neân baïch Phaät raèng: “Baïch ñöùc Theá Toân! Baäc chaúng thoaùi chuyeån thaønh töïu coâng ñöùc voâ löôïng voâ bieân”. Phaät chaáp nhaän

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 3 lôøi khen ñoù, laïi töï noùi nhaân duyeân cuûa coâng ñöùc lôùn aáy chính laø Boà- taùt chaúng thoaùi chuyeån, ñöôïc voâ löôïng voâ bieân trí tueä khoâng ñi chung vôùi Thanh vaên, Bích-chi Phaät; caàn phaûi tröôùc bieát roài sau laøm, laøm xong höôûng coâng ñöùc aáy. Vì theá noùi nhaân duyeân cuûa coâng ñöùc laø do nôi trí tueä voâ löôïng, voâ bieân. Trí tueä laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Boà-taùt an truù trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy, hay sanh ra

boán trí voâ ngaïi: Ñoái vôùi thaät nghóa heát thaûy phaùp, trí tueä khoâng chöôùng ngaïi, ñaõ bieát nghóa voâ ngaïi roài, phaân bieät moãi moãi danh töï caùc phaùp, vì noù bieåu thuyeát thaät nghóa neân goïi laø phaùp voâ ngaïi; danh töï aáy phaûi do ngoân ngöõ, do ngoân ngöõ neân phaùt xuaát caùc danh töï aáy goïi laø töø voâ ngaïi; ñöôïc phaùp voâ ngaïi vaø töø voâ ngaïi neân öa noùi thaät nghóa caùc phaùp, aáy goïi laø nhaïo thuyeát voâ ngaïi. Boà-taùt an truù trong boán trí voâ ngaïi, heát thaûy chuùng sanh vaán naïn khoâng theå laøm cuøng kieät, nhö nöôùc bieån lôùn khoâng theå khoâ kieät. Tu-boà-ñeà nghe Phaät daïy ñaày ñuû töôùng chaúng thoaùi chuyeån ôû trong hai phaåm treân. Nay vaøo phaåm naøy Phaät môùi môû cöûa boán voâ ngaïi, laïi muoán noùi töôùng chaúng thoaùi chuyeån. Theá neân Tu-boà-ñeà taùn thaùn Phaät: Theá Toân coù trí tueä voâ löôïng, voâ bieân, coâng ñöùc chaúng thoaùi chuyeån cuõng voâ löôïng, voâ bieân. Neáu Phaät traûi qua kieáp soá nhö caùt soâng Haèng vui noùi cuõng khoâng theå cuøng taän, töôùng maïo chaúng thoaùi chuyeån cuõng khoâng theå cuøng taän. Baïch ñöùc Theá Toân! Nhöõng gì laø choã thaâm aùo cuûa baäc chaúng thoaùi chuyeån? Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån, an truù choã thaâm aùo aáy thì coù theå ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, boán nieäm xöù cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng? Phaät khen Tu-boà-ñeà: OÂng coù theå vì Boà-taùt chaúng thoaùi chuyeån hoûi nghóa thaâm aùo. Naøy Tu-boà-ñeà! “khoâng, cho ñeán Nieát-baøn” aáy goïi laø thaâm aùo. Hoûi: Coù nhöõng phaùp moãi moãi phaân bieät tæ mæ, vì ngöôøi ta khoâng hieåu neân coù thaâm aùo, coøn “khoâng”, khoâng coù gì cuûa chính noù, laáy gì laøm thaâm aùo? Ñaùp: Chaúng phaûi mieäng noùi thaúng danh töï neân “khoâng”, maø coát phaân bieät, giaûi thích caùc töôùng “höõu”, beân trong khoâng thaáy coù ngaõ, beân ngoaøi khoâng thaáy thöïc phaùp nhaát ñònh; ñöôïc caùi “khoâng” aáy roài, xem heát thaûy phaùp töôùng ñeàu laø hö doái, coù loãi laàm, neáu dieät caùc töôùng laïi khoâng nguyeän sanh vaøo ba coõi thì caùi “khoâng” naøy laø caùi “khoâng” do ñaéc ñaïo, chaúng phaûi mieäng noùi khoâng, theá neân noùi thaâm aùo. Laïi nöõa, khoâng laïi cuõng khoâng, neáu chaáp tröôùc caùi khoâng aáy thì coù loãi laàm, chaúng goïi laø thaâm aùo; neáu caùi khoâng phaùt xuaát töø söï phaù taø kieán chaáp coù, aáy laø thaâm aùo; neáu ñoái vôùi khoâng cuõng khoâng chaáp tröôùc khoâng, neân cuõng laø thaâm aùo. Laïi nöõa, quaùn naêm uaån sanh dieät, phaù ñieân ñaûo chaáp thöôøng; quaùn roát raùo khoâng, phaù chaáp töôùng sanh dieät. Vì sao? Vì trong “khoâng” khoâng coù voâ thöôøng, khoâng coù sanh dieät. Khoâng coù sanh dieät coù hai thöù: 1. Ngöôøi taø kieán cho theá gian thöôøng coù neân khoâng coù

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 4 sanh dieät; 2. Vì phaù chaáp töôùng sanh dieät neân noùi khoâng coù sanh dieät. Trong ñaây phaù chaáp töôùng sanh dieät, cuõng khoâng chaáp töôùng chaúng sanh, chaúng dieät, neân goïi laø thaâm aùo. Caùc phieàn naõo khoù tröø neân noùi söï lìa duïc ñöôïc tòch tònh laø thaâm aùo, vì sai laàm deã, chaân thaät khoù. Nhö nhö, phaùp taùnh, thöïc teá laø Nieát-baøn thaâm aùo, vì caùc Phaïm thieân vaø chín möôi saùu thöù ngoaïi ñaïo khoâng theå hieåu kòp neân goïi laø thaâm aùo. Laïi trong Nieát-baøn, heát thaûy ngöôøi ñaéc ñaïo nhaäp vaøo vónh vieãn khoâng ra, cho neân thaâm aùo. Hoûi: Trong ñaây noùi “khoâng”

v.v... laø thaâm aùo, aáy laø “khoâng” gì? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi ba Tam-muoäi khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, taâm soá phaùp goïi laø “khoâng”, vì “khoâng” neân quaùn caùc phaùp “khoâng”. Coù ngöôøi noùi: “Saéc Sôû duyeân beân ngoaøi ñeàu “khoâng” duyeân caùi ngoaïi khoâng aáy neân goïi laø “khoâng Tam-muoäi”. Trong ñaây Phaät noùi: Chaúng vì khoâng Tam-muoäi neân khoâng, cuõng chaúng vì saéc sôû duyeân beân ngoaøi neân khoâng. Vì sao? Vì neáu saéc beân ngoaøi chaúng thöïc “khoâng”, do söùc Tam-muoäi laøm cho khoâng neân “khoâng”, thì caùi khoâng aáy hö doái chaúng thaät. Neáu duyeân caùi ngoaïi khoâng neân sanh tam-muoäi theá cuõng chaúng phaûi. Vì sao? Vì neáu saéc phaùp v.v... thaät laø töôùng “khoâng” thì chaúng sanh khoâng tam- muoäi. Neáu sanh khoâng tam-muoäi thì chaúng phaûi laø khoâng. Trong ñaây noùi lìa hai beân aáy maø noùi trung ñaïo, nghóa laø caùc phaùp nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, phaùp hoøa hôïp aáy khoâng coù töôùng nhaát ñònh neân “khoâng”. Vì sao? Vì phaùp nhaân duyeân sanh khoâng coù töï taùnh, vì khoâng töï taùnh neân töùc laø roát raùo khoâng. Roát raùo khoâng aáy töø xöa ñeán nay voán “khoâng”, chaúng phaûi Phaät laøm, cuõng chaúng phaûi ngöôøi khaùc laøm; chö Phaät vì chuùng sanh khaû ñoä neân noùi töôùng roát raùo khoâng. Töôùng “khoâng” laø thöïc theå cuûa heát thaûy phaùp, khoâng nhôn beân trong, beân ngoaøi maø coù. Töôùng khoâng coù nhieàu danh töï goïi laø voâ töôùng, voâ taùc, tòch dieät, ly, Nieát-baøn v.v... Tu-boà-ñeà bieát caùc Boà-taùt lôïi caên ñaém saâu vaøo Nieát-baøn, vì Boà-taùt aáy neân hoûi Phaät: Chæ coù Nieát-baøn thaäm thaâm coøn caùc phaùp khaùc khoâng thaäm thaâm ö? Phaät ñaùp: Chaân chaùnh quaùn saùt saéc maø ñöôïc Nieát-baøn, caùc phaùp saéc v.v... nhôn Nieát-baøn neân thaäm thaâm, theá neân trong Kinh noùi: Ví nhö cuûa saéc v.v... neân thaäm thaâm, nhö cuûa saéc v.v... töùc laø chính quaùn. Tu-boà-ñeà hoûi: Theá naøo laø vì nhö cuûa saéc neân saéc thaäm thaâm? Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân cuûa thaäm thaâm: Nhö chaúng laø saéc, chaúng phaûi lìa saéc. Thí nhö laáy buøn laøm bình, buøn chaúng phaûi laø bình, chaúng lìa buøn coù bình, cuõng khoâng ñöôïc noùi khoâng coù bình. Tu-boà-ñeà bieát phaùp nhaân duyeân aáy thaäm thaâm nhö bieån caû khoâng coù ñaùy neân taùn thaùn raèng: Hy höõu thay Theá Toân! Phaät duøng löïc phöông tieän vi dieäu laøm cho caùc Boà-taùt lìa saéc v.v... maø an truù Nieát-baøn, cuõng khoâng chaáp ñaém Nieát-baøn, cuõng khoâng ôû theá gian, aáy laø löïc phöông tieän vi dieäu. Phaät chaáp nhaän lôøi aáy, khen Boà-taùt thöïc haønh thaät töôùng caùc phaùp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 5 ñöôïc quaû baùo phöôùc ñöùc, baûo Tu-boà-ñeà: “Quaùn saùt, so löôøng phaùp thaäm thaâm töông öùng vôùi Baùt-nhaõ nhö vaäy, khi moät nieäm sanh khôûi, lieàn ñöôïc voâ löôïng, voâ bieân, voâ soá phöôùc ñöùc”. Hoûi: Phaùp voâ laäu cuûa haøng Nhò thöøa coøn khoâng coù quaû baùo phöôùc ñöùc, huoáng gì Ñaïi thöøa do roát raùo khoâng maø quaùn phaùp laïi ñöôïc voâ löôïng phöôùc ñöùc, maø chính phöôùc ñöùc aáytöø taâm ñaïi bi thöông xoùt chuùng sanh phaùt khôûi, nhö toäi do naõo haïi chuùng sanh maø coù? Ñaùp: Trong taâm voâ laäu cuûa haøng Nhò thöøa phieàn naõo saïch heát, neân khoâng coù quaû baùo, phöôùc ñöùc, coøn Boà-taùt phieàn naõo chöa heát, neân phaûi coù phöôùc ñöùc quaû baùo. Laïi nöõa, Nhò thöøa chöùng ñaéc ñoái vôùi thöïc teá neân

ñoát chaùy heát caùc coâng ñöùc; Boà-taùt chaúng chöùng laïi sanh trôû laïi ñeå ñoä sanh, neân coù phöôùc ñöùc. Laïi nöõa, ngöôøi ta coù sai laàm ñoái vôùi söï thaät neân phöôùc ñöùc ít. Chaùnh tu haønh thaät söï neân phöôùc ñöùc nhieàu, nhö thí cho suùc sanh ñöôïc phöôùc gaáp traêm, thí cho ngöôøi aùc ñöôïc phöôùc gaáp ngaøn, thí cho ngöôøi laønh ñöôïc phöôùc gaáp möôøi vaïn, thí cho ngöôøi ly duïc ñöôïc phöôùc gaáp möôøi öùc vaïn, thí cho baäc Thaùnh Tu-ñaø-hoaøn v.v... ñöôïc phöôùc voâ löôïng. Ngöôøi phaøm phu, tuy lìa duïc, thöïc haønh taâm töø bi, vì khoâng ñöôïc thöïc töôùng cuûa phaùp neân khoâng ñöôïc laøm ruoäng phöôùc voâ löôïng; Tu-ñaø-hoaøn tuy chöa ly duïc, vì phaân bieät ñöôïc thöïc töôùng cuûa phaùp neân thaønh phöôùc ñieàn voâ löôïng. Ngoä ñöôïc thöïc töôùng caùc phaùp coù saâu, coù caïn, theá neân Boà-taùt vì thaâm nhaäp thaät töôùng neân chæ trong moät khôûi nieäm ñöôïc phöôùc ñöùc voâ löôïng voâ bieân. Trong ñaây vì moãi nieäm, moãi nieäm phöôùc ñöùc raát nhieàu neân noùi thí duï: Taâm chuùng sanh tuy nieäm nieäm sanh dieät, nhöng vì töông tuïc sanh neân khoâng bieát dieät theo. Nhö ngöôøi daâm duïc taâm ñaém saâu ñieàu duïc laïc, vì khoâng thoûa tình neân sanh taâm nhôù nghó, thuû töôùng, moãi moãi phaân bieät tìm lyù do vì sao khoâng ñeán, hoaëc vì ngöôøi con gaùi ñoåi loøng maø khoâng ñeán, hoaëc bò ngöôøi ngaên trôû maø khoâng ñeán. Sanh taâm giaùc quaùn nhieàu nhö vaäy, taâm aáy deã bieát, neân duøng laøm ví duï. Nhö vaäy, laø nhaân duyeân chæ trong moät nieäm maø söï vieäc ñaõ qua moät kieáp; laïi nhö ngöôøi uoáng thuoác yeáu, moät naêm môùi laønh beänh, uoáng thuoác maïnh moät ngaøy coù theå laønh. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, tu naêm Ba-la-maät laâu ngaøy môùi thaønh Phaät. Coù ngöôøi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät mau ñöôïc thaønh Phaät. Laïi nöõa, coâng ñöùc cuûa moät ngaøy tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, giaû söû coù hình chaát ñaày caû ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi soá nhö caùt soâng Haèng, thì ñoái vôùi thöïc theå cuûa chaùnh coâng ñöùc trong moät ngaøy coøn khoâng giaûm thua, ñoái vôùi phöôùc ñöùc aáy traêm phaàn khoâng saùnh kòp, cho ñeán toaùn soá, thí duï cuõng khoâng theå kòp. KINH: Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø boá thí Tam baûo, Phaät baûo, Phaùp baûo, Tyø-kheo Taêng baûo traûi soá kieáp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 6

nhö caùt soâng Haèng thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy do nhaân duyeân aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu, voâ löôïng, voâ bieân, voâ soá. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Chaúng baèng Boà Boà-taùt ôû trong Baùt-nhaõ Ba-la- maät thaäm thaâm, moät ngaøy tu haønh ñuùng nhö kinh noùi, ñöôïc phöôùc ñöùc raát nhieàu. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø Boà-taùt ñaïo, nöông ñaïo aáy mau ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø cuùng döôøng Tu- ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi Phaät traûi soá kieáp nhö caùt soâng Haèng thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy, do nhaân duyeân aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu. Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt tu haønh ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaäm thaâm trong moät ngaøy, ñöôïc phöôùc raát nhieàu. Vì sao? Vì Boà-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät vöôït quaù Thanh vaên, Bích-chi Phaät ñòa, vaøo Boà-taùt vò, daàn daàn chöùng ñöôïc Voâ

thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tu-boà-ñeà! Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø tu Boá thí, Trì giôùi, Nhaãn nhuïc, Tinh taán, Thieàn ñònh, trí tueä traûi soá kieáp nhö caùt soâng Haèng, yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy do nhôn duyeân aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu. Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt tu haønh ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät daïy, moät ngaøy tu boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, thieàn ñònh, trí tueä ñöôïc phöôùc raát nhieàu; vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø meï cuûa Boà-taùt, Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay sanh caùc Boà-taùt, caùc Boà-taùt truù trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay ñaày ñuû heát thaûy Phaät phaùp. Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, tu phaùp Thí traûi soá kieáp nhö caùt soâng Haèng thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Raát nhieàu. Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt tu haønh ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaäm thaâm daïy, cho ñeán phaùp Thí trong moät ngaøy ñöôïc phöôùc raát nhieàu. Vì sao? Vì Boà-taùt aày khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì khoâng xa lìa trí Nhaát thieát chuûng; khoâng xa lìa trí Nhaát thieát chuûng thì khoâng xa lìa Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Vì theá Boà-taùt muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng neân xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät traûi soá kieáp nhö caùt soâng Haèng maø tu Boán nieäm xöù, cho ñeán Taùm thaùnh ñaïo phaàn, noäi khoâng

cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu! Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaäm thaâm daïy, trong moät ngaøy tu Boán nieäm xöù cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng, ñöôïc phöôùc raát nhieàu. Vì sao? Vì neáu Boà-taùt khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø lay chuyeån ñoái vôùi trí Nhaát thieát chuûng, thì khoâng coù leõ aáy. Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø ñoái vôùi trí Nhaát thieát chuûng lay chuyeån, thì coù leõ aáy. Vì leõ aáy neân Boà-taùt thöôøng khoâng neân xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø tu haønh. Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät traûi soá kieáp nhö caùt soâng Haèng, tu taøi thí, phaùp thí vaø thieàn ñònh, coù ñöôïc phöôùc ñöùc ñem hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu, raát nhieàu! Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaäm thaâm daïy, tu haønh taøi thí, phaùp thí, thieàn ñònh trong moät ngaøy coù ñöôïc phöôùc ñöùc ñem hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñöôïc phöôùc raát nhieàu. Vì sao? Vì ñaây laø caùch hoài höôùng ñeä nhaát, nghóa laø Baùt- nhaõ Ba-la-maät hoài höôùng; neáu xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø hoài höôùng, thì khoâng goïi laø hoài höôùng. Vì vaäy, neân Boà-taùt muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân phöông tieän hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät hoài höôùng. Tu-boà-ñeà! Neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø hoøa hôïp caùc thieän caên coù ñöôïc cuûa chö Phaät vaø ñeä töû Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, soáng laâu nhieàu kieáp nhö caùt soâng Haèng ñeå tuøy hyû hoài höôùng Voâ

thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thì yù oâng nghó sao, Boà-taùt aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Raát nhieàu! Phaät daïy: Chaúng baèng Boà-taùt ñuùng nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaäm thaâm chæ daïy maø tu haønh cho ñeán chæ moät ngaøy, tuøy hyû ñem thieän caên hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, thì ñöôïc phöôùc ñöùc raát nhieàu. Vì vaäy Boà-taùt muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø phöông tieän hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö lôøi Phaät daïy: Phaùp do nhaân duyeân sanh khôûi, ñeàu töø voïng töôûng sanh, chaúng phaûi thaät, laøm sao Boà-taùt ñöôïc phöôùc ñöùc lôùn? Baïch ñöùc Theá Toân! Duøng phaùp nhaân duyeân sanh khôûi leõ ñaùng khoâng theå ñöôïc chaùnh kieán, vaøo phaùp vò, leõ ñaùng khoâng theå ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 8

Chaùnh giaùc. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Tu-boà-ñeà! Duøng phaùp do nhaân duyeân sanh khôûi aáy leõ ñaùng khoâng ñöôïc chaùnh kieán, vaøo phaùp vò, cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Naøy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt thöïc haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät bieát phaùp do nhaân duyeân sanh khôûi cuõng khoâng, khoâng beàn chaéc, hö doái, khoâng thaät. Vì sao? Vì Boà-taùt aáy kheùo hoïc noäi khoâng, cho ñeán kheùo hoïc voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Boà-taùt aáy an truï möôøi taùm khoâng aáy, moãi moãi quaùn saùt phaùp coù taïo taùc ñeàu khoâng, töùc khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. neáu Boà-taùt nhö vaäy daàn daàn khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, daàn daàn ñöôïc voâ löôïng, voâ soá, voâ bieân phöôùc ñöùc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân coù gì khaùc nhau? Tu-boà-ñeà! Voâ soá laø khoâng rôi vaøo soá ñeám hoaëc trong taùnh höõu vi, hoaëc trong taùnh voâ vi. Voâ löôïng laø caân löôøng khoâng theå ñöôïc hoaëc quaù khöù, hoaëc vò lai, hoaëc hieän taïi. Voâ bieân laø bieân giôùi caùc phaùp khoâng theå coù ñöôïc. Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Vaû chaêng saéc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân? Vaû chaêng thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân? Naøy Tu-boà-ñeà! Coù nhaân duyeân khieán saéc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân. Baïch ñöùc Theá Toân! Do nhaân duyeân gì neân saéc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân? Thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Vì saéc khoâng neân voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng neân voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân. Baïch ñöùc Theá Toân! Chæ saéc khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng; chaúng phaûi heát thaûy phaùp khoâng ö? Naøy Tu-boà-ñeà! Ta chaúng töøng noùi heát thaûy phaùp khoâng ö. Baïch ñöùc Theá Toân! Noùi heát thaûy phaùp khoâng maø caùc phaùp khoâng töùc laø khoâng theå cuøng taän; voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân. Trong “khoâng”, soá ñeám khoâng theå coù ñöôïc, löôïng khoâng theå coù ñöôïc, bieân khoâng theå coù ñöôïc. Do vaäy, neân nghóa khoâng theå cuøng taän, voâ löôïng, voâ soá, voâ bieân khoâng coù khaùc nhau. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Phaùp nghóa aáy khoâng coù khaùc bieät, phaùp aáy khoâng theå noùi, Phaät

duøng söùc phöông tieän neân phaân bieät noùi, ñoù laø khoâng theå cuøng taän, voâ löôïng, voâ soá, voâ bieân voâ tröôùc; khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, voâ khôûi, voâ sanh, voâ dieät, voâ nhieãm, Nieát-baøn. Ñoù laø Phaät moãi moãi duøng söùc phöông tieän noùi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 9

Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Hy höõu! Baïch ñöùc Theá Toân! Thaät töôùng caùc phaùp khoâng theå noùi maø Phaät duøng söùc phöông tieän ñeå noùi. Nhö con hieåu nghóa cuûa Phaät noùi, heát thaûy phaùp cuõng khoâng theå noùi. Phaät daïy: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Tu-boà-ñeà! Heát thaûy phaùp khoâng theå noùi, töôùng heát thaûy phaùp khoâng theå noùi töùc laø khoâng. Khoâng aáy khoâng theå noùi. Baïch ñöùc Theá Toân! nghóa cuûa khoâng theå noùi coù theâm, coù bôùt chaêng? Phaät daïy: Khoâng, Tu-boà-ñeà! Nghóa cuûa khoâng theå noùi khoâng theâm, khoâng bôùt. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu nghóa cuûa khoâng theå noùi khoâng theâm, khoâng bôùt, thì Thí Ba-la-maät cuõng seõ khoâng theâm khoâng bôùt, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng seõ khoâng theâm khoâng bôùt; Boán nieäm xöù cho ñeán Taùm thaùnh ñaïo phaàn cuõng seõ khoâng theâm khoâng bôùt; Boán thieàn, Boán taâm voâ löôïng, Boán ñònh voâ saéc, Naêm thaàn thoâng, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù, Chín ñònh thöù ñeä, Möôøi trí löïc Phaät, Boán ñieàu khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät cuõng seõ khoâng theâm khoâng bôùt. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Boà-taùt tu saùu Ba-la-maät khoâng theâm cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung khoâng theâm, khoâng bôùt thì laøm sao Boà-taùt ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät daïy: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Tu-boà-ñeà! Nghóa cuûa khoâng theå noùi khoâng theâm, khoâng bôùt. Boà-taùt taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì coù söùc phöông tieän neân nghó raèng: Ta taêng theâm Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán taêng theâm Thí Ba-la-maät. Laïi seõ nghó raèng: Chæ coù danh töï neân goïi laø Thí Ba-la-maät. Boà-taùt khi tu Thí Ba-la-maät, ñem taâm aáy vaø thieän caên ñuùng nhö töôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø hoài höôùng; cho ñeán khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñem taâm aáy vaø thieän caên ñuùng nhö töôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc hoài höôùng. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät daïy: Töôùng nhö cuûa heát thaûy phaùp aáy laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø töôùng nhö cuûa heát thaûy phaùp aáy laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Töôùng nhö cuûa saéc, töôùng nhö cuûa thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán töôùng nhö cuûa Nieát-baøn laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; töôùng nhö aáy cuõng chaúng theâm chaúng bôùt. Naøy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thöôøng quaùn töôùng nhö aáy, khoâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 10

thaáy coù theâm coù bôùt, vì nhaân duyeân aáy neân nghóa cuûa khoâng theå noùi khoâng theâm khoâng bôùt, Thí Ba-la-maät cuõng khoâng theâm khoâng bôùt, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng khoâng theâm khoâng bôùt. Naøy Tu-

boà-ñeà! Boà-taùt vì phaùp khoâng theâm khoâng bôùt aáy, neân tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø cuùng döôøng Tam baûo, traûi kieáp soá nhö caùt soâng Haèng, khoâng baèng moät ngaøy tu Baùt-nhaõ. Laïi coù ngöôøi soáng laâu nhieàu kieáp soá nhö caùt soâng Haèng cuùng döôøng Tu-ñaø-hoaøn v.v... cuõng khoâng baèng moät ngaøy tu Baùt-nhaõ. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Boà-taùt tu Baùt-nhaõ vöôït quaù Nhò thöøa vaøo Boà-taùt vò, thaønh Voâ thöôïng ñaïo. Laïi xa lìa Baùt-nhaõ, tu saùu Ba-la-maät traûi kieáp soá nhö caùt soâng Haèng, chaúng baèng moät ngaøy ñuùng nhö lôøi daïy, an truù trong Baùt- nhaõ, tu saùu Ba-la-maät. Trong ñaây noùi nhaân duyeân vì sao hôn. Vì Baùt-nhaõ laø meï chö Phaät, an truù trong Baùt-nhaõ laø coù theå ñaày ñuû caùc phaùp cuûa chö Phaät. Ñoù laø noùi veà taøi thí. Neáu xa lìa Baùt-nhaõ maø thöïc haønh phaùp thí traûi kieáp soá nhö caùt soâng Haèng, chaúng baèng moät ngaøy an truù trong Baùt-nhaõ thöïc haønh phaùp thí. Laïi nöõa, xa lìa Baùt-nhaõ maø theo phaùp Thanh vaên, Bích-chi Phaät, tu haønh Töù nieäm xöù, traûi kieáp soá nhö caùt soâng Haèng chaúng baèng moät ngaøy ñuùng nhö lôøi daïy an truù trong Baùt-nhaõ, tu Töù nieäm xöù cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng. Trong ñaây noùi lyù do hôn laø vì khoâng xa lìa Baùt-nhaõ, maø bò lay chuyeån ñoái vôùi Nhaát thieát trí laø khoâng coù leõ aáy. Laïi nöõa, Boà-taùt lìa Baùt-nhaõ maø taøi thí, phaùp thí, thieàn ñònh traûi qua kieáp soá nhö caùt soâng Haèng coù ñöôïc phöôùc ñöùc roài hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, chaúng baèng moät ngaøy aán hôïp vôùi Baùt-nhaõ maø taøi thí, phaùp thí, thieàn ñònh sanh phöôùc ñöùc roài hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ khoâng coù ñoäc haïi xen taïp, neân chính hoài höôùng vaäy. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt xa lìa Baùt-nhaõ maø soáng laâu nhieàu kieáp soá nhö caùt soâng Haèng, tuøy hyû vôùi coâng ñöùc chö Phaät ba ñôøi möôøi phöông, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng ñaïo, chaúng baèng moät ngaøy aán hôïp vôùi Baùt-nhaõ maø tuøy hyû hoài höôùng. Baáy giôø, Tu-boà-ñeà gaïn hoûi Phaät: “Nhö Phaät daïy heát thaûy phaùp höõu vi nhö huyeãn, hö doái khoâng thaät, khoâng theå sanh chaùnh kieán, vaøo chaùnh vò, laøm sao Boà-taùt phöôùc ñöùc tu trong moät ngaøy maø hôn ñöôïc?” Phaät chaáp nhaän lôøi aáy raèng: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Phaùp höõu vi ñeàu hö doái, khoâng ñöôïc duøng phaùp hö doái ñeå vaøo chaùnh vò, ñöôïc chaùnh ñaïo. Boà-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, coù ñöôïc phöôùc ñöùc bieát noù ñeàu hö doái, troáng khoâng, khoâng beàn chaéc, taâm khoâng ñaém tröôùc phöôùc ñöùc aáy, phöôùc ñöùc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 11

aáy thanh tònh, neân hôn phöôùc ñöùc khaùc nhö kim cöông tuy nhoû coù theå ñuïc phaù nuùi lôùn. Trong ñaây Phaät daïy Boà-taùt kheùo hoïc möôøi taùm khoâng, tuy quaùn khoâng maø coù theå thaät haønh caùc coâng ñöùc; tuy bieát Nieát-baøn Voâ thöôïng ñaïo maø vì thöông xoùt chuùng sanh neân tu taäp phöôùc ñöùc; tuy bieát heát thaûy phaùp töôùng chaúng theå noùi maø vì chuùng sanh moãi moãi phöông tieän thuyeát phaùp; tuy bieát trong phaùp taùnh. Nhaát töôùng voâ töôùng khoâng coù phaân bieät maø vì chuùng sanh phaân bieät thieän baát thieän, khaû haønh, baát khaû haønh, thuû, xaû, lôïi, thaát v.v... Neáu Boà-taùt tuy quaùn roát raùo khoâng, maø vaãn coù theå laøm caùc phöôùc ñöùc, aáy goïi laø tu haønh khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-

la-maät. Neáu Boà-taùt thöôøng khoâng xa lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì daàn daàn ñöôïc voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân coâng ñöùc. Vì sao? Vì neáu khi Boà-taùt môùi hoïc Baùt-nhaõ söùc phieàn naõo coøn maïnh, söùc Baùt-nhaõ coøn yeáu, daàn daàn ñöôïc söùc Baùt-nhaõ, döùt caùc phieàn naõo, dieät caùc hyù luaän. Theá neân ñöôïc phöôùc ñöùc voâ soá voâ löôïng voâ bieân". Phaät töï phaân bieät noùi voâ soá laø khoâng rôi vaøo trong taùnh höõu vi, hoaëc taùnh voâ vi; caân löôøng ba ñôøi khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø voâ löôïng; ranh giôùi möôøi phöông cuõng khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø voâ bieân. Tu-boà-ñeà hoûi Phaät: Coù theå coù nhaân duyeân maø naêm uaån cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân ö? Phaät ñaùp: Coù, do naêm uaån "khoâng" neân cuõng voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân. Tu-boà-ñeà thöa: Chæ coù naêm uaån "khoâng" chöù chaúng phaûi heát thaûy phaùp khoâng ö? Phaät ñaùp: Heát thaûy phaùp khoâng. Tu-boà-ñeà thöa: Phaùp khoâng aáy töùc khoâng theå cuøng taän, khoâng theå cuøng taän töùc laø voâ soá, voâ soá töùc laø voâ löôïng, voâ löôïng töùc laø voâ bieân; theá neân trong "khoâng" aáy söï cuøng taän khoâng theå coù ñöôïc, neân goïi laø voâ taän; soá ñeám khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø voâ soá; söï caân löôøng khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø voâ löôïng; bieân giôùi khoâng theå coù ñöôïc neân goïi laø voâ bieân. Boán vieäc aáy danh tuy khaùc maø nghóa ñoàng, nghóa laø ñoàng roát raùo "khoâng". Phaät chaáp nhaän lôøi aáy raèng: "Ñuùng nhö vaäy". Laïi töï noùi nhaân duyeân: "Töôùng phaùp khoâng aáy chaúng theå noùi, neáu coù theå noùi thì chaúng goïi laø khoâng". Phaät vì taâm ñaïi töø bi thöông xoùt chuùng sanh neân phöông tieän noùi ra, mieãn cöôõng noùi ra danh töï, ngoân ngöõ ñeå khieán chuùng sanh ñöôïc hieåu. Chöõ "khoâng" hoaëc noùi laø khoâng theå cuøng taän, voâ soá, voâ löôïng, voâ bieân v.v... thaät töôùng aáy khoâng sanh, khoâng taùc, neân noùi laø khoâng cuøng taän, caùc baäc thaùnh khi ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, vaøo Voâ dö Nieát-baøn,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 74 12

khoâng rôi vaøo trong soá saùu ñöôøng; phaùp thaät töôùng aáy cuõng khoâng rôi vaøo trong soá caùc phaùp höõu vi, voâ vi, theá neân goïi laø voâ soá; chöõ "Löôïng" laø duøng trí tueä caân löôøng toát xaáu, nhieàu ít, lôùn nhoû, phaûi traùi; ôû trong thaät töôùng caùc phaùp, vì döùt heát caùc töôùng aáy neân goïi laø voâ löôïng. Thaät töôùng caùc phaùp khoâng theå löôøng neân goïi laø voâ bieân. Thaät töôùng caùc phaùp voán tòch dieät neân goïi laø voâ tröôùc. Trong thaät töôùng caùc phaùp, töôùng ngaõ vaø ngaõ sôû nhaát ñònh khoâng theå coù ñöôïc neân noùi laø khoâng. Vì "khoâng" neân voâ töôùng, voâ töôùng thì khoâng taùc, khoâng khôûi. Vì phaùp aáy thöôøng truù khoâng hoaïi neân voâ sanh voâ dieät. Vì phaùp aáy döùt ñöôïc oâ nhieãm cuûa ba coõi neân goïi laø khoâng nhieãm, vì phaùp aáy khoâng deät neân nghieäp phieàn naõo neân goïi laø Nieát-baøn. Nhö vaäy coù voâ löôïng danh töï theo moãi moãi nhaân duyeân noùi thaät töôùng caùc phaùp. Baáy giôø, Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: "Hy höõu thay! Thaät töôùng caùc phaùp tuy khoâng theå noùi maø Phaät duøng söùc phöông tieän ñeå noùi. Nhö con hieåu nghóa Phaät daïy, chaúng phaûi chæ coù thaät töôùng khoâng theå noùi maø heát thaûy caùc phaùp cuõng khoâng theå noùi". Phaät chaáp nhaän lôøi aáy vaø noùi nhaân duyeân: "Heát thaûy phaùp

roát cuõäc trôû veà “khoâng”, vì trôû veà “khoâng” neân khoâng theå noùi, nghóa cuûa khoâng theå noùi töùc laø khoâng theâm, khoâng bôùt. Neáu heát thaûy phaùp khoâng theâm khoâng bôùt thì saùu Ba-la-maät vaø caùc thieän phaùp cuõng khoâng theâm khoâng bôùt”. - “Neáu saùu Ba-la-maät vaø caùc thieän phaùp khoâng theâm thì laøm sao ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo?” Phaät chaáp nhaän lôøi ñoù vaø noùi nhaân duyeân: “Phaùp tuy khoâng theâm, bôùt maø coù theå ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo nghóa laø vò Boà-taùt taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø söùc phöông tieän, neân tuy tu caùc phaùp trôï ñaïo nhö Thí Ba- la-maät nhöng nhôø döùt ngaõ, ngaõ sôû vaø kieâu maïn neân khoâng nghó raèng ta taêng tröôûng ñöôïc saùu Ba-la-maät, khoâng chaáp thuû töôùng trong, töôùng ngoaøi, tu caùc thieän phaùp ñuùng nhö töôùng Voâ thöôïng ñaïo maø hoài höôùng. Tu-boà-ñeà hoûi: “Theá naøo laø Voâ thöôïng ñaïo?” Phaät ñaùp: “Caùc phaùp “nhö” laø Voâ thöôïng ñaïo”. Tu-boà-ñeà hoûi: “Nhöõng gì laø heát thaûy phaùp?” Phaät ñaùp: “Saéc phaùp v.v... cho ñeán Nieát-baøn. Töôùng “nhö” tòch dieät cuûa caùc phaùp aáy laø töôùng Voâ thöôïng ñaïo. Tòch dieät laø khoâng theâm, khoâng bôùt, khoâng cao, khoâng haï, dieät caùc phieàn naõo, hyù luaän, khoâng ñoäng, khoâng hoaïi, khoâng bò chöôùng ngaïi. Boà-taùt do Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø söùc phöông tieän neân coù theå laøm cho boá thí ñoàng nhö töôùng tòch dieät”. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy noùi veà töôùng Voâ thöôïng ñaïo. Neáu Boà-taùt thöôøng nghó ñeán töôùng Voâ thöôïng ñaïo tòch dieät thì laøm cho heát thaûy

phaùp ñeàu ñoàng töôùng tòch dieät, cuõng quaùn saùt nghóa baát khaû thuyeát laø töôùng chaúng theâm chaúng bôùt; Boà-taùt nhö vaäy mau ñöôïc Voâ thöôïng ñaïo, vì khoâng theâm khoâng bôùt, khoâng theå thuû ñaéc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.